

Simfonia desafinada

La imatge que es té al País Valencià de les bandes de música com a orgullosos animadores de la cultura popular pot endurir-se. És probable que aquest moviment sonor faça servir la seua força social si la Generalitat no decideix augmentar el pressupost d'enguany destinat a l'educació a càrrec de les societats musicals –que s'ha reduït de 130 milions el 1995 a 55 milions el 1996, encara que el PP va prometre que la mantindria.

Els orígens d'unes societats creixents.

Entendre les reivindicacions de les formacions bandístiques és revisar una història d'implantació ascendent. Tot i que es coneixen casos de bandes nascudes al segle XVIII, és comunament acceptat que va ser la centúria del XIX la que va veure germinar aquest fenomen. Amb les guerres napoleòniques, els exèrcits espanyols establerts al territori valencià imitaren l'acompanyament militar dels francesos buscant el mateix objectiu que els seus antagonistes: avivar l'ànim de les tropes pròpies, esbaltir el de l'enemic i impressionar el dels civils. Aquestes bandes varen veure incentivat la seua funció durant les diverses guerres carlistes.

Les societats musicals del País Valencià exigeixen una redefinició pressupostària del PP en qüestions d'ensenyament i demanen la creació d'una Llei de Música. Altres sectors del panorama no hi estan d'acord.

Quan aquestes músiques militars anaren dissolent-se i retirant-se dels pobles, hi quedava sembrada la llavor, el desig d'imitar-les i de crear grups bandístics locals per amenitzar i donar solemnitat als actes cívics i religiosos. Sobretot van reeixir al món rural, i varen quedar, allunyada la circumstància bèl·lica, els uniformes, les desfilades i les partitures patriòtiques. Els ministrers o instrumentistes que servien a les capelles, d'altra banda, contribuïen amb els organistes o rectors a donar classes als feligresos més predisposats musicalment.

A la resta del país no es va donar tan decidivament aquesta situació, tot i que al Delta de l'Ebre sí que trobem forta tradició bandística (probablement per la proximitat valenciana). Transcorren les èpoques i l'estat espanyol es veu enverinat al segle XX per la Guerra Civil. Les bales aturen l'activitat de les bandes, que són recuperades després pel franquisme com a fet propagandístic. Amb el *desarrollismo*, entre les bandes valencianes creix la idea d'organització, i el 1968 apareix la Federació Regional de Societades Musicales, que engloba les bandes valencianes, bandes que formen part d'unes associacions que aniran desplegant amb

el pas del temps altres activitats culturals i educatives. Àngel Asunción, president d'aquest organisme rector des de fa tretze anys (avui rebatejat com Federació de Societats Musicals de la Comunitat Valenciana) apunta: "si s'haguera fet a altres nivells allò que férem als 60 nosaltres, tothom tindria una idea molt més clara de país. Ja actuàvem amb una concepció autònoma".

D'aleshores ençà ha anat consolidant-se una superestructura de músics afeccionats i de directius que aglutina 456 societats (274 a les comarques centrals, 107 a les d'Alacant i 65 a les de Castelló), al voltant de 200.000 socis i prop de 45.000 instrumentistes, la majoria dels quals estudien a les escoles d'educands propietat de cada societat. En aquestes escoles, tradicionalment han donat classes elementals els músics més veterans als més joves, sense oferir titulació, donat el caràcter *amateur* que acompanya la filosofia de les bandes. Aquell que ha desitjat un reconeixement acadèmic i perseverar en el seus coneixements ha acudit als diferents conservatoris, on s'imparteixen cursos estructurats en diferents graus de complexitat. També ha existit la possibilitat d'examinar-se per lliure, cosa que feien molts músics que acudien a les escoles d'educands i volien obtenir un títol. Al costat de les acadèmies d'edu-

Josep Lluís Pasqual (esquerra) és president de les bandes de la Vall d'Albaida. Al costat del secretari, Lluís Miquel Segre (dreta), transforma les societats musicals.

ROSANNA PUCHADES

cands hi havia les "escoles de música" pròpiament dites, és a dir, les que estaven enregistrades legalment com a tals, el que implica una sèrie d'obligacions fiscals de les quals estan lliures les d'educands. En total són unes cent al País Valencià i gaudien d'un professorat de més qualificació. Algunes d'elles són públiques concertades i d'altres privades.

Pressupostos de la Generalitat valenciana per a ajudes musicals

Programa: Ensenyaments universitaris i de règim especial
Denominació: Ajudes a conservatoris de música
Beneficiaris: Conservatoris de música i centres autoritzats de grau elemental
Import 1996: 40.000.000 ptes.
Import 1995: 25.000.000 ptes.

Programa: Ensenyaments universitaris i de règim especial
Denominació: Convenis amb conservatoris de música
Beneficiaris: Conservatoris de música de grau mitjà i professional
Import 1996: 50.000.000 ptes.
Import 1995: 75.000.000 ptes.

Programa: Ensenyaments universitaris i de règim especial
Denominació: Ajudes a escoles de música
Beneficiaris: Escoles de música municipals i entitats sense ànim de lucre
Import 1996: 55.000.000 ptes.
Import 1995: 30.000.000 ptes.

Programa: Promoció cultural
Denominació: Ajudes a la potenciació de societats musicals
Import 1996: 60.000.000 ptes. (nous pressupostos culturals)
 45.000.000 ptes. (pressupost per a cobrir despeses d'estructura federal)
Import 1995: 45.000.000 ptes.

Les ajudes per a escoles de música s'han vist reduïdes en 75 milions de pessetes amb el PP, tot i les promeses de la Conselleria de Cultura de mantenir-les. Com a contrapartida, han augmentat en 60 milions les ajudes a les societats musicals, diners que en teoria no van destinats a l'ensenyament.

Els canvis de la LOGSE. Sobre aquesta dinàmica associativa ha anant planant la federació, que ha vist nàixer contraopcions uterines, sobretot a les societats de les comarques centrals. Josep Lluís Pasqual, president de les bandes de la Vall d'Albaida, encapçala una opció organitzativa descentralitzadora que reclama major independència comarcal: "a la Vall d'Albaida hem constituït una estructura pròpia amb president i junta de govern, també amb un comitè comarcal. La federació es regeix per un engranatge poc dinàmic i uns conceptes socials conservadors que no es corresponen en moltes ocasions amb les bandes que la integren. És el cas de la nostra comarca o la Costera, que també desitgem una evolució amb el terreny de l'experimentació musical, en l'educació o en el compromís amb plataformes cíviques com el Bloc de Progrés." A iniciativa de Pasqual, la federació ha acceptat finalment que es pugui practicar la prestació social substitutòria en les bandes que la integren. Àngel Asunción tracta amb prudència idees d'aquest tipus: "hem d'anar amb cautela, perquè aquestes opcions no són de vegades extrapolables fora del seu entorn immediat. La sensibilitat de cada comarca és diferent. No volem imposar cap faixa a les comarques, però cal tenir equilibri entre la tradició i la innovació."

Segons Àngel Asunción, a la preocupació de mantenir sense riscos el teixit que conformen

RAFA GIL

els associats s'afegeixen dos problemes més: "primer, les dificultats econòmiques per què passen les societats –es financen amb subvencions autonòmiques i municipals, amb la contribució dels socis i amb els concerts de les bandes– i, segon, que la creació del gran ordit d'estudiants de música que estem fomentant –més del 60% d'instrumentistes de vent estatals són valencians– es troben amb conservatoris saturats, i amb una oferta mínima de treball".

L'aplicació de la Llei General d'Educació del Sistema Educatiu (LOGSE) encara agreuja més els apunts del president. Promulgada pel PSOE el 1990, aquesta llei es va posant en funcionament progressivament. Lleva als conservatoris la potestat de fer exàmens per lliure i la d'impartir classes dels graus elementals i mitjà d'educació musical, i els concentra només en l'educació melòdica superior. La llei finança públicament els conservatoris d'últim grau, però es desentén dels de nivell elemental i mitjà. Tenint en compte que la LOGSE reconeix que les escoles de les societats musicals poden suplir els primers cursos de conservatori, els representants de les bandes ofereixen la seua xarxa d'escoles per a fer-se càrrec d'aquest ensenyament i volen una adequació dels pressupostos autonòmics similar a la que l'anterior administració socialista havia dut a terme. Sobretot amb Música 92, un compendi d'activitats que tenien com a finalitat potenciar les energies musicals valencianes –especialment les de les bandes, amb la promoció de les seccions de corda i la creació d'auditoris– durant l'any olímpic i al qual es van destinar milers de milions. Com a colofó, l'últim conseller d'Educació del PSOE, Joan Romero, va incentivar el suport econòmic a les societats amb escoles de música professionalitzades. "Però en

Ángel Asunción és el president de la Federació de Societats Musicals de la Comunitat Valenciana. Les seues grans preocupacions són aconseguir un alleujament econòmic per a les bandes i no enviar a l'atur els milers d'estudiants de les escoles de música. Creu que la solució als problemes que planteja la LOGSE és subvencionar aquestes escoles.

realitat, la trajectòria socialista en matèria musical ha quedat en no res. Quan va arribar el 92, es va acabar tot –diu Vicent Ros, catedràtic d'orgue i clavecí del conservatori superior de València, antic director d'aquest centre i antic secretari de Música 92– i ha acostumat els músics a la cultura de la subvenció. Per acabar-ho d'adobar, la LOGSE ha sumit l'ensenyament musical en un punt mort en què la sortida és molt difícil. En compte d'adequar el professorat a la demanda creixent d'estudis als conservatoris, s'ha decidit reduir l'alumnat dels centres i enviar-los a altres llocs, que és en el cas valencià el paper que volen que complequesquen les escoles de música".

També el catedràtic de solfeig i teoria de la música del mateix conservatori Salvador Seguí és reticent als nous plans d'estudis: "això és un error, perquè les escoles de música no podran mai cobrir l'especificitat que des del principi necessita l'estudi seriós de determinats instruments. La profunditat acadèmica que hi ha als conservatoris es perd".

Els valencians, atípics. En canvi, Vicent Ruiz Monrabal, president de la Confederació Espanyola de Societats Musicals i home del PP, intenta traure la part positiva de la llei pel que fa a les societats musicals. Ha estat ell l'interlocutor que la Generalitat ha escollit per repensar una futura Llei Valenciana de la Música. Monrabal demana per a les escoles de música les subvencions necessàries per a cobrir el buit que la LOGSE ha deixat en els estudis de primers cicles musicals: "el fet musical valencià és atípic, per allò que té de gran nissaga cultural, i ha de tractar-se com a tal. Les societats i les seues escoles són organitzacions sense ànim de lucre i han de beneficiar-se d'exempcions fiscals, i d'una inclusió honrosa en els pressupostos de cultura". Però algunes veus han criticat que aquesta determinació posaria l'erari públic directament en mans privades –en definitiva, les societats ho són. "El que volem és regular una situació que ja es dona des de fa temps –apunta Monrabal–, perquè tothom ha passat per les bandes abans d'anar al conservatori. Volem els diners per a legalitzar la situació i contractar el professorat adient. Nosaltres oferim el nostre conjunt d'escoles. El govern té l'opció d'acollir aquesta idea o crear ell una infraestructura pròpia, perquè no pot oblidar l'enorme massa estudiantil i diferencial del nostre territori, ni allò que socialment significa."

L'exposició és clara. Però sempre hi ha una resposta per a cada ocasió, com la de Vicent Ros: "la importància de les bandes està evidentment fora de lloc. Però no es pot exigir que les tracten amb un paternalisme excessiu per damunt d'altres sectors, perquè això es convertiria en un analgèsic. En un adormidor cultural."

Joan M. Oleaque